

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Ελληνοϊταλικές Σπουδές: Ιστορία, Λογοτεχνία και Κλασική Παράδοση» και το Σεμινάριο Ιταλικής Ιστορίας και Ιστοριογραφίας (Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών) σας προσκαλούν στη σεμιναριακή διάλεξη του κ. **Φώτη Μπαρούτσου**, Επίκουρου Καθηγητή στο Τμήμα Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου, με θέμα:

Η γέννηση του νεότερου κράτους στην Ιταλία. Ο ρεπουμπλικανισμός, η δημιουργία εδαφικού κράτους και η ιδιαίτερη περίπτωση της Βενετίας

Η διάλεξη θα πραγματοποιηθεί την Τετάρτη 18 Δεκεμβρίου 2019 (17:00) στην αίθουσα 724 της Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Περίληψη

Η σύγχρονη θεωρητική συζήτηση για την εξέλιξη ή την εμφάνιση του νεότερου κράτους κυριαρχείται από τον ορισμό που διατύπωσε ο Max Weber. Υπάρχει ένας βασικός κορμός σκέψης για τη μετάβαση από το μεσαιωνικό στο απολυταρχικό κράτος, αλλά και αποκλίνουσες εκδοχές για την κρατική συγκρότηση. Θα τις εξετάσουμε σε σχέση κυρίως με τις “πόλεις-κράτη” της Ιταλίας, όπου διαμορφώθηκε η θεωρία και η πράξη της ρεπουμπλικανικής διακυβέρνησης. Εκεί, δηλαδή, όπου παρουσιάστηκαν οι πρώτες μορφές απρόσωπης άσκησης της εξουσίας και δοκιμάστηκαν αρχές διοίκησης με έμφαση στην “πολιτική” (= τέχνη της διακυβέρνησης), το κοινό καλό και την “ειρήνη”.

Η Βενετία ήταν μία από αυτές τις πόλεις. Η πολιτική ιδεολογία της πόλης προσδιορίστηκε από την προσπάθεια συγκρότησης μιας θεσμικής οντότητας που θα συγκρατούσε και θα εξισορροπούσε τις συγκρούσεις μεταξύ των ισχυρών οικογενειών που συμμετείχαν στο Μεγάλο Συμβούλιο. Παράλληλα εξελίχτηκε ο επεκτατισμός της προς τη Δαλματία, την ανατολική Μεσόγειο και τη βόρεια Ιταλία. Το τέλος του πρώτου κύματος επεκτατισμού (αρχές 16^{ου} αιώνα) συνέπεσε με την ανάδυση του μύθου της Βενετίας, δηλαδή την εσωτερική και εξωτερική αναγνώριση του μεγαλείου της πολιτειακής της οργάνωσης. Ο συγκεκριμένος μύθος γιγαντώθηκε τη στιγμή που εμφανιζόταν μια νέα κρατική ιδεολογία, το *ragion di stato*, που ήταν εντελώς αντίθετη με την αντίληψη για την πολιτική και τα συστατικά της κυριαρχίας στα μεσαιωνικά Κοινά (Comuni) στη βόρεια, Ιταλία όπου αναβίωσαν θεσμοί της ρεπουμπλικανικής Ρώμης.

Ορισμένοι ιστορικοί συμπυκνώνουν όλα αυτά τα στοιχεία μιλώντας για Βενετική αυτοκρατορία. Είναι η συγκεκριμένη οπτική ένα

νέο πλαίσιο ερμηνείας για την εξέλιξη του κρατικού μοντέλου στη Βενετία ή αναγωγή σε διαφορετικό ιστοριογραφικό λεξιλόγιο; Όπως και να είναι, δεν εξηγεί τη μετάβαση από το μοντέλο της θαλασσοκρατείας (14^{ος} – 15^{ος} αιώνας) σε εκείνο της τέλειας πολιτείας (16ος αιώνας) και την αποδυνάμωσή του τον 17ο και τον 18ο αιώνα.

Εν κατακλείδι, θα αναρωτηθούμε τι απέγινε ο ρεπουμπλικανισμός, αν συνέχισε να είναι το κεντρικό σημείο αναφοράς, και πώς εξελίχτηκε η κρατική ιδεολογία της Βενετίας.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- *Monarchy Transformed. Princes and Their Elites in Early Modern Western Europe*, επιμ. R. von Friedeburg, J. Morrill. Cambridge University Press, 2017.
- Setti, Cristina. "Un impero mancato? Venezia e l'oltremare nella prospettiva dei Sindici Inquisitori in Levante (secoli XVI-XVII)", στο *Imperia. Lo spazio mediterraneo dal mondo antico all'età contemporanea*, επιμ. Giampaolo Conte, Fabrizio Filioli Uranio, Valerio Torreggiani, Francesca Zaccaro. Παλέρμο: New Digital Frontiers, 2016, σσ. 169-193.
- Fusaro, Maria. *Political Economies of Empire in the Early Modern Mediterranean. The Decline of Venice and the Rise of England*. Cambridge University Press, 2015.
- Romano, Dennis. *La rappresentazione di Venezia. Francesco Foscari: vita di un doge nel Rinascimento*. Ρώμη: Viella, 2007.
- *Venice Reconsidered. The History and Civilization of an Italian City-State, 1297-1797*, επιμ. J. Martin, D. Romano. The John Hopkins University Press, 2000.
- McKee, Shally. *Uncommon Dominion. Venetian Crete and the Myth of Ethnic Purity*. University of Pennsylvania Press, 2000.
- *The Origins of the State in Italy, 1300-1600*, επιμ. J. Kirshner. The University of Chicago Press, 1995.
- *Origini dello Stato. Processi di formazione statale in Italia fra medioevo ed età moderna*, επιμ. G. Chittolini, A. Molho, P. Schiera. Μπολόνια: Il Mulino, 1994.
- Cozzi, Gaetano. *Il doge Nicolò Contarini, Ricerche sul patriziato veneziano all'inizio del Seicento*. Βενετία, Ρώμη: Istituto per la collaborazione culturale, 1958.

Βιογραφικό σημείωμα

Ο Φώτης Μπαρούτσος σπούδασε πολιτικές επιστήμες στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και ανακηρύχτηκε διδάκτορας Ιστορίας στο Τμήμα Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου. Έχει διδάξει σε διάφορα πανεπιστήμια στην Ελλάδα (Πανεπιστήμιο Πατρών, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδας, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο) και έχει διατελέσει επισκέπτης ερευνητής στο Πανεπιστήμιο Princeton στο *Program in Hellenic Studies*. Είναι εκλεγμένος Επίκουρος Καθηγητής Ιστορίας του Βενετικού Κράτους στο Τμήμα Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου (εν αναμονή διορισμού).

Στα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνονται η εξέλιξη των δημοσιονομικών θεσμών, η συγκρότηση του κράτους στη δυτική Ευρώπη, και η διαμόρφωση πολιτικής συνείδησης στους υπηκόους του βενετικού κράτους (15^{ος} - 17^{ος} αιώνας).

Κύριες δημοσιεύσεις

- *Αναγέννηση. Η ιστορία μιας έννοιας*. Αθήνα: Η Εστία, 2019.
- *Η Κέρκυρα από τον βενετικό κόσμο στο εθνικό κράτος (19^{ος} αιώνας). Το αποτύπωμα της οικογένειας Σπάδα*. Αθήνα: Ηρόδοτος, 2018.
- «Διάλογος μεταξύ τοπικών ελίτ και κεντρικής βενετικής εξουσίας. Οι πρεσβείες ως θεσμός διαμόρφωσης κοινωνικών και οικονομικών ιεραρχιών», στο *Θεωρητικές αναζητήσεις και εμπειρικές έρευνες, Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου Οικονομικής και Κοινωνικής Ιστορίας, Ρέθυμνο, 10-13.12.2008*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2012, 261-289.
- «Venetian Pragmatism and Jewish Subjects (fifteenth to sixteenth centuries)», *Mediterranean Historical Review* 27:2 (2012), 227-240.
- «Privileges, Legality and Prejudice: the Jews of Corfu Heading Towards Isolation», στο *"Interstices": Jewish-Christian cultures in late medieval and early modern Venice and its dominions*. Ρώμη: Edizioni di Storia e Letteratura, 2010, σσ. 295 - 330.